PEDAGOGIK JARAYONDA BO‘LAJAK BOSHLANG‘ICH SINF O‘QITUVCHILARINI INTELLEKTUAL RIVOJLANTIRISHNING MAZMUNI VA TAMOYILLARI

Tadqiqotchi Saliyeva Saidaxon

СОДЕРЖАНИЕ И ПРИНЦИПЫ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ В ПЕДАГОГИЧЕСКОМ ПРОЦЕССЕ.

Исследователь Салиева Саида

THE CONTENT AND PRINCIPLES OF INTELLECTUAL DEVELOPMENT OF FUTURE ELEMENTARY SCHOOL TEACHERS IN THE PEDAGOGICAL PROCESS

Researcher Saliyeva Saidakhan

Annotatsiya:.Bugungi kunda ta’lim jarayonida talabalarni individual yondashuv asosida intellektual rivojlantirishning didaktik parametrlarini aniqlashtirish, boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining iqtidori va qobiliyatini rivojlantirishda variativ ta’lim mazmunini takomillashtirish alohida ahamiyat kasb etadi.Bularning barchasi talabalarga individual yondashgan holda ularni intellektual rivojlantirish zaruriyati mavjudligini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: O‘quv jarayoni, talabalar, o‘quvchilar, intellektual, davlat, individual, jamiyat, maqsadlar,pedagogik texnologiyalar,rivojlanish,shaxs

Аннотация: Сегодня в образовательном процессе важно уточнять дидактические параметры интеллектуального развития учащихся на основе индивидуального подхода, совершенствовать содержание вариативного образования в развитии талантов и способностей учащихся начальных классов. Все это показывает, что существует необходимость интеллектуального развития учащихся с индивидуальным подходом.

Ключевые слова: Образовательный процесс, студенты, воспитанники, интеллектуал, государство, личность, общество, цели, педагогические технологии, развитие, личность

Abstract: Today clarifying the didactic parametrs of individual intellectual development of students in the educational process, providing varied educational content in the development of students' talent and education is of great importance.

Key words: Educational process, students, pupils, intellectual, state, individual, society, goals, pedagogical technologies, development, personality

Zamonaviy ta’lim tizimi shaxsni har tomonlama rivojlantirish, mustaqil fikrlaydigan, yangilik yarata oladigan, mas’uliyatli kadrlarni tayyorlashni asosiy maqsad qilib olgan. Bu jarayonda individual yondashuv muhim o‘rin tutadi, chunki har bir talabaning qobiliyati, qiziqishi va o‘zlashtirish darajasi bir-biridan farq qiladi. Shuning uchun ta’lim jarayonida umumiy metodlardan tashqari, har bir talabaning intellektual salohiyatini ochib berishga yo‘naltirilgan yondashuv zarurdir.Yosh avlodni har tomonlama rivojlantirish muammosining yechimi jamiyat hayotida alohida ahamiyatga ega. Buning uchun bugungi kunga qadar ta’lim jarayonida mavjud bo‘lgan ayrim an’analardan voz kechish zaruriyati tug‘ilmoqda. Jumladan, ilg‘or pedagogik texnologiyalar bilan an’anaviy ta’lim jarayoni orasida mutanosiblikni ta’minlagan holda o‘quvchilarni intellektual jihatdan rivojlantirish tizimini belgilab berish muhim masalalardandir. O‘quvchilarda mavjud bo‘lgan bilimlar paradigmasi hamda ular taraqqiyotining o’ziga xos jihatlari orasida aloqadorlikni ta’minlagan holda shaxsning o‘z-o‘zini rivojlantirishi, ularning o‘quv jarayonidagi taraqqiyotlari orasida dinamik aloqadorlikni ta’minlash lozim. O‘quvchining intellektual jihatdan erkin rivojlanishi O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasida kafolatlangan insonning haq-huquqlari haqidagi qonun-qoidalarga amal qilib, jamiyat taraqqiyotining faol ishtirokchisi bo‘lishga undash orqali amalga oshiriladi.

Keyingi yillarda o‘quv jarayoni subyektlariga nisbatan qadriyatli munosabat pedagogik madaniyatning tarkibiy qismiga aylanib ulgurdi.Bunday bosqichlarni ajratishda o‘quvchilarning ruhiy hamda yosh jihatdan o‘ziga xosliklari asos qilib olingan. Ular maktabgacha ta’lim muassasalari, boshlang‘ich sinf o‘quvchilari, o‘smir yoshdagi o‘quvchilar hamda talabalarni intellektual jihatdan rivojlantirish kabi davrlarga bo‘linadi. Eng asosiy ahamiyatga ega bo‘lgan davr 5-9-sinf o’quvchilarini intellektual jihatdan rivojlantirish davridir. Bunda o‘quvchilarni intellektual jihatdan rivojlantirishning bir qator xususiyatlariga e’tibor qaratish lozim. Jumladan, 8-9-sinf o‘quvchilarida intellektual faoliyat ko‘nikmalari bir qadar shakllangan bo‘ladi. Chunki bu yoshdagi o‘quvchilarda intellektual faoliyat ko‘rsatish ehtiyojlari vujudga kelgan bo‘ladi. Ular muntazam tarzda nimanidir loyihalash, qurish, yasash, kashf etishga intiladilar. Ayniqsa o‘g‘il bolalarda texnik ijodkorlik, qizlarda esa, badiiy ijod qilish faoliyatiga ehtiyoj kuchli bo‘ladi.So‘nggi yillarda qizlarda modellashtirish, dizaynlik faoliyatiga bo‘lgan intilishning kuchayganligi kuzatilmoqda. Talabalarning intellektual faoliyatga intilishlarini bir qator o‘ziga xos jihatlarga bog‘lagan holda izohlash mumkin. Bu fan-texnika yangiliklarining respublikamizga jadallik bilan kirib kelishi, turli madaniyatlarning keng yoyilishi, millatlararo muloqotning kengayganligi, internet xizmatining kengayishi barobarida yosh avlodning respublikamizdan tashqarida mavjud bo’lgan ilmiy-madaniy yangiliklar bilan tezkor tanishish va o‘zlashtirish imkoniyatiga ega bo‘lganliklari va boshqalar. Shuning uchun ham, talabalarni intellektual jihatdan rivojlantirishga yo‘naltirilgan o‘quv jarayonini loyihalashtirishda bir qator talablarga amal qilish lozim: o‘quv topshiriqlarining validligini ta’minlash, ularni tuzish va taqdim etishda talabalarning o’ziga xos xususiyatlari va axborotlarning kengligi hamda rang-barangligiga e’tibor qaratish lozim, bunday topshiriqlarni tanlashda o’quv jarayonining yaqin va uzoq maqsadlariga tayanish talab etiladi, ular talabalarning intellektual taraqqiyotini ta’minlashga yo‘naltirilgan bo‘lishi zarur.Yosh avlodni intellektual jihatdan rivojlantirishga xizmat qiladigan o’quv topshiriqlarining

tadrijiy tarzda bir-birini to'ldirishiga e'tibor qaratish, bunda talabalarning o'ziga xosliklari va o'quv vaziyatlarning o'quv dasturi bilan bog'liq tarzda tashkil etilishiga e'tibor qaratish talab etiladi.

Xulosa sifatida, individual yondashuv asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni talabalarning intellektual faolligini sezilarli darajada oshiradi, ularning mustaqil fikrlash, tahlil qilish va yangilik yaratish qobiliyatlarini rivojlantiradi. Bunday yondashuv nafaqat o'quv natijalarini yaxshilaydi, balki kelajakda raqobatbardosh, bilimdon, innovatsion fikrlovchi mutaxassislarni tayyorlashga xizmat qiladi.Yosh avlodni individual jihatdan rivojlantirishda ularning har tomonlama qobiliyatlarini, qiziqishlarini,orzu-istaklarini inobatga olingan holda dars jarayonlari tashkil etilsa,maqsad sari samarali natijaga erishiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1.Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birga barpo etamiz. –T.: "O'zbekiston", 2017.

2.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 29 apreldagi "O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risidagi" // PF-5712-son Farmoni//www.lex.uz

3.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi «O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar Strategiyasi to'g'risida»gi PF-4947-son Farmoni.–O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 2017 y., 5-son, 70-modda. //www.lex.uz

4.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 5 iyuldagi "Yoshlarga oid davlat siyosati samaradorligini oshirish va O'zbekiston Yoshlar ittifoqi faoliyatini qo'llab-quvvatlash to'g'risida"gi PF-5106-sonli Farmoni //www.lex.uz 5.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 20 fevraldagi "Prezident maktablarini tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-4199-sonli Qarori //www.lex.uz

6.O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 14 avgustdagi “Yoshlarni ma’naviy-axloqiy va jismoniy barkamol etib tarbiyalash, ularga ta’lim tarbiya berish tizimini sifat jihatdan yangi bosqichga ko‘tarish chora tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-3907-sonli Qarori //www.lex.uz

7.O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017 yil 15 martdagi “Umumiy o‘rta ta’lim to‘g‘risidagi nizomni tasdiqlash haqida”gi 140-son Qarori //www.lex.uz